

En annorlunda emigrant till Australien, Corfitz Cronquist, beskrivs av Åke Adolfsson. Corfitz förde verkligen ett omväxlande liv där borta på andra sidan jordklotet, i fängelse och på en mängd olika platser, men han lyckades alltid ta sig fram och börja om i livet. Förbundet är nu i gång att blåsa liv i sin gamla gravstensinventering. Leif Olofsson skildrar hur gravstenarna i Stora Skedvi kyrka redan på 1700-talet föredömligt har dokumenterats.

Slutsats

Jag tycket att Årsboken 2011 har något att ge för många smakriktningar. Dessutom verkar alla artiklar väl underbyggda med källhänvisning, en mycket viktig sak. Det jag i tidigare anmälningar har klagat på, för långa artiklar, stämmer inte i år. Nu verkar det ha satts en volymgräns.

Kerstin Jonmyren

Jan Brunius & Björn Asker, Änkedrottning Hedvig Eleonoras livgeding 1660-1719, Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, Handlingar Historiska serien 26, 2011. ISBN 978-91-7402-399-2. ISSN 0083-6788.

En egenartad organisation som ofta man stöter på när man ägnar sig åt 1600-talets släktforskning är de s.k. Livgedingen. De var ett slags underhållslän för främst änkedrottning Maria Eleonora, hertig Karl Gustav (»Karl Gustavs förläning») som tronföljare och änkedrottning Hedvig Eleonora och ersatte den normala länsorganisationen bl.a. när det gällde uppbörden av den årliga räntan, mantalspenningen etc.

Det livgeding som hade längst varaktighet är det som tilldelades änkedrottning Hedvig Eleonora och som existerade från kungens död 1660 till 1719 (fyra år efter änkedrottningens egen död). En översikt av hennes livgedings förvaltning och finanser ges nu i förevarande arbete.

Termen »Livgeding« förekom inte i samtiden utan är en term som sentida litteratur och arkivförteckningar använder. Termen är oklar eftersom den syftar på inte bara underhållsterritorierna utan hela den förvaltningsorganisation som var underställd änkedrottningen. Underhållsterritorierna omfattade ursprungligen Gripsholms, Eskilstuna och Strömsholms län men utökades senar med bl.a. Vadstena slotts län.

Det kamerala materialet i Riksarkivet är ibland ganska svåröverskådligt. Kammarkollegiets omorganisationer under århundraden, flytt av material mellan Kammarkollegiets arkiv (Kammararkivet) till Riksarkivet under 1800-talet, utbrytning av av vissa handlingar till särskilda arkiv (som t.ex. Mantalslängder och Jordeböcker) m.m. underlättar inte för fritidssläktforskare. Exempelvis måste man vid användning av Riksarkivets mantalslängder ha klart för sig vil-

ket län en socken tillhörde vid olika tillfällen. Sörmlandsforskare kan därför råka ut för att en socken kan sökas i såväl Livgedinget som Södermanlands län beroende på tidpunkt.

En av de stora fördelarna med Brunius och Askers nätta lilla skrift är att de redogör för Livgedingets organisation och beskriver i vilka olika arkiv som material kring Livgedingets verksamhet finns. Man får också en redogörelse för vilka olika befattningshavare var under olika perioder. En mycket nyttig komplettering till såväl beståndsöversikten Riksarkivet (1995) som arkivguiden Brunius (2010).

Michael Lundholm

Henriksson, Håkan (red.), Bergslagshistoria. Årgång 12, utgiven av Föreningen Bergslagsarkiv 2010, ISSN 1100-7087. Tryckt 2011 av Tabergs Tryckeri AB, 85 sid. Mer information: <http://www.bergslagsarkiv.se/>.

Föreningen Bergslagsarkiv har nu utkommit med tolfte årgången av sin årsbok Bergslagshistoria (före 1999 med namnet Bergslagsarkiv) med som vanligt en fullmatad årgång, som behandlar bergshantering ur olika aspekter. Med Håkan Henriksson, verksam vid ArkivCentrum Örebro, som redaktör har den här årgången en viss preferens för Örebro län, men även andra områden finns med i boken.

Första uppsatsen av Göran Ekberg behandlar malmlätaren och konststygaren Anders Salholm (1717–1790) och hans rörliga karriär. Som född i Sala, son till konststygaren Nils Hansson, började han sin bana troligen vid Sala silvergruva, och lärde sig där proberingens konst, fastställande av ädelmetallers, t.ex. guld eller silver, renhet och kvalitet. Vid 23 års ålder blev han utsedd av Bergskollegium till malmlätare i tionde bergmästaredistriktet, d.v.s. nordligaste delen av Sverige. Detta innebar långa resor från stationeringsorten Råneå ut på vidderna för att försöka hitta okända malmer i området, och mycket kontakter med lokala samebyar, som dock gärna höll sådan kunskap för sig själva. Han hade också mycket kontakter med bruken i Melderstein, Kengis m.fl. bergverk i trakten. Anders Salholm rapporterade tillbaks till Bergskollegium om sina resor, som citeras i artikeln, och som visar vilka strapatser han utsattes för. År 1765 blev han utsedd till konststygare i Sala och kunde återvända till en mer invand miljö. Hans lön utgjordes nu av 40 daler silvermynt i månaden och en tjänstebostad.

Sen följer en uppsats av David Damell, f.d. landsantikvarie i Örebro län, om »Järnhantering i Örebro län – några reflexioner utifrån nya dateringar rörande järnålder och medeltid«, där han sammanfattar en rad rön av olika forskare som under senare tid diskuterat när man egentligen startade att göra järn i länet. T.ex. har framlidne Allan Wetterholm genom analyser av kol i